

ÚJRA MISKOLCI LEHETSZ

– regényrészlet

Álmok, álmok, édes álmok, sújtott le rám az események ezen pontján maró gúnynyal, kritikával a valóság konkrét pörölye, de úgy, mint az istennyila: mindjárt az jön, hogy meg se kell mozdulnod, s jótevőid ki is elégitenek. A vasmarkú felállítja, a gyógytornász mélyvörösre kirúzsozott szájába veszi. Mi? Nem, barátom, térj magadhoz, a kegyetlen valóság, a tényállás mást mutat. Nem emel meg senki, nem gyűri be senki, nem fogja meg senki, nem szopja le senki, hacsak te magadnak meg nem emeled, be nem gyűröd, meg nem fogod, ki nem vered. Nem szanatórium ez, nem kupleráj: magánlakás! – világosítottam fel elszállt önmagam, miközben kínkeservvel belefogtam újra, hanyadszor már, édes istenem, hogy a teljes szívből akart-vágyott megkönnyebbülés rám mért kritériumainak eleget tegyek. Abban bíztam, úgy okoskodtam, ha már a *Tényekről* ma este is lemaradtam – lévén a fájdalomtól hallottam csak, de felfogni nem tudhattam Pálffy István szavait –, egy gyors etappal Németh Lajosig megleszek: ha már nem tudom, mi van a világban, legalább azt megtudom, milyen időjárásban reménykedhetek. Ez lesz a pókfonál, a kölcsönös kapcsolat vékony szála, melyen át a világ és én rezonálhatunk. Na, akkor gyerünk: talp betámaszt, nagy levegő,

testsúly a nyakon, megy a balkéz a párnával, a hasizom megfeszül, a jobb könyök leszúrt, sóhaj röppen, majd bődülés, a hát rettenetes kínok árán pár centiméterrel megemelkedik.

Teljesen megértem, ha ezen a ponton némely olvasóim már hajukat tépve vonyítanak, s az ég felé rázván összekulcsolt ujjait, könyörögve kérik a fennvalót, tegye már be azt a kibaszott kispárnát, a keserves úristenit, haladjunk már, történjen valami, jusunk már túl ezen végre valahogy; mióta tökölünk már, oszt' még sehol sem vagyunk. Nem segíthetek. Türelemért esedezem. Lát-hatják, csinálom, magam is ezen dolgozom. De amíg a valóságban el nem dől a dolgok kifejelete, hogy tudhatnám kitalálni szövegileg, már engedelmet kérek, hogy mi következik? Siettessem a megoldást, csak hogy jobban szórakozzanak? Honnan tudjam, hogy mi lesz? Hazudjak netalán? Találjam ki a végkifejletet? Írói fantázia, képzelet, az kéne? Fikció, az legyen? Írjam, hogy sikerült neki? És akkor hogy számolok el avval, ha bele fog az akcióba hősöm dögleni? Akkor majd kérjek bocsánatot, a bőr meg a képemről lesül? Mondjam, hogy azt hittem, az Önök érdekében, hogy meg fogja tudni nehéz helyzetét oldani? Megelőlegeztem, csupán hogy haladjunk, hősömnek a bizalmamat? Na ugye. Azt mondanák, ez is csak egy afféle hazudós, mint a többi író, beszél össze-vissza, bele a vakvilágba, felelőtlenül. Azt írta, hogy behelyezte, ennél fogva megkönnyebbült, hogy most meg a hasán virággal a ravatalon láthassuk viszont.

Úgyhogy szépen kérem, ne tessenek siettetni engemet: tovább fogok lépni, ha evvel a jelenettel az életben is megleszek. Higgyék el, nekem is elemi érdekem, hisz csalogatja, vonzza, hívja, várja hősömet a döntés szivárványos, boldog reggele, amikortól avval fog majd foglalkozni, kizárólagosan, hogy neki innentől jó legyen. Addig viszont, nem tehetek róla, lefolyik még némi víz a debreceni Tóció-patakon, hisz egyelőre ott tartunk, maximális bánatomra, hogy visszahull a kanapéra újra a test, dolgavégezetlenül, és ettől a pali minden eddiginél jobban elkeseredik. Önmagát leszerencsétlenezi. Szemébe könny

szökik, a fátyolon át nézi, ahogy Németh Lajos a térkép előtt röpköd, s feldobottan, hevült állapotban eldarálja prognózisát. Minden erejét megfeszítve kapaszkodik ebbe az emberbe, hogy ne csak lássa, ahogy tátog: értse is a szavait, s ezáltal – e gyorsbeszédű, megbízható, hű időjós révén – a kapocs a világhoz legyen. Ő is a külvilág tagja, része, részese, a meteorológiai jelentés jelenléte, részvétele megdönthetetlen bizonyítéka legyen. Köd, sűrű köd, kedves nézők, az útra fagyó ködszitalás, a rosszabbnál is rosszabb látási viszonyok. Jégborda, hódara, sarkvidéki eredetű áramlatok. Ónos eső, fronthatás. Nemkülönbén viharos szél, hófúvás és hótöréscsok, keleten, nyugaton, északon és délen, mindenütt. És ekkor megszólal, megtöri a csendet a mai estén első ízben az újabb kudarc által rendkívül lesújtott, végsőkig megrendült, maga alatt lévő emberünk – fektében bólint a tévének, s tisztán, érthetően, különösebb meglepődés nélkül, mint akinek épp a várt hírt hozták, azt mondja egy csöppnyi kárörvendő éllel, mégis belátva, ebben a helyzetben aligha lehetne máshogyan: *az autentikus állapot, igen.*

Összerezzen, ahogy ezt kimondta, körbenézett a szobában, ez a vészjósló, ám – fájdalomra – tényszerűen igaz közlés kitől is származhatott. Kitől, kitől: csakis tőlem, persze hogy. Mintha lenne még itt rajtam kívül ilyenkor valaki. Mintha volna arra szándék, indíttatás bárkiben, hogy velem gombolyítsa a fonalat, s személyemet nagy kegyesen tehermentesítve megossa velem az el nem kendőzhető, sajnálatos tényeket; közölje a diagnózist, kimondja felettem az ítéletet: számodra ez *az autentikus állapot, igen* – a külső körülmények lefedik a lényeged. Nem – ismertem be –, nincs velem ilyenkor már évek óta senki, csak én mondhatok ilyeneket, csakis én szembeállíthatom magammal a helyzetet. A helyzet pedig – döbbsentem rá – láthatóan elég súlyos, ha már a saját, tulajdon hangomtól is megijedek. Igen, de ha mindezt tudom, mi több, le is reflektálok, hogy ezek szerint újabban magamban beszélek, miért nem nevetek ezen? Hogy tudja egy Németh Lajos – mintha nem holmi zaklatott időjós,

hanem küldött, hírnök volna, vagy hóhér, bárdal a kezében, egyenesen – ennyire belémbaszni az ideget? De annyira, hogy prognózisát azon nyomban sorsomra vonatkoztatom, s mint aki megőrült, egyetértőleg nyugtázom, fennhangon jóváhagyom? Kérdezett ez engem? Kíváncsi rám? Akart tőlem azon túl valamit, hogy közölje, milyen időre számíthatok? Na ugye. Meg egyébként is: hogyha mindezt látom, ha tisztán érzékelem önnön nevetségességemet, akkor hogy nem vagyok az esték intézését illetően sikeresebb?

Hát itt van a harci eb elásva, vette kézbe a hős a könyvet, erről szól a magyar nóta, kérem tisztelettel, pontosan. Hogy ha már az régen tudvalevő, nem jön a felmentő sereg, elő tudhat-e bányászni valahonnan némi tartalékot, aki itt az állóháborúra kényszerű okokból, oly rettentő elánnal berendezkedett, s a lövészárokból hosszú évek óta önmagával néz farkasszemet. Hogy – teszem azt – a ma esti viszonylatban el lehet-e röppenteni, miként egy postagalambot, azt a szemét, dermedtően súlyos mondatot, mely a gyomorba beletette a követ, per pillanat úgy tűnik, hogy végérvényesen. Ki lehet-e nyitni az agyon egy ablakot, miáltal átszellőzik *az autentikus állapottal* eltrafált tartalom, vagy az most már mindörökre bent marad: ott kering, vergődik a koponya falai közt az idők végeztéig, míg a lelke ki nem lehelem. Ha már nem jött be a tévé, lapozott a könyvben, keresvén, hogy hol járt, hogyha már a *Jó estét, Magyarország!* Németh Lajossal az élen ekkora fájdalmat okozott, akkor bele kell most vágni, nincs már mire várni: jöjjön a második típusú figyelemelterelő hadművelet.

A terv jónak tűnt, volt, hogy bevált máskor: előfordult, hogy az olvasás hatására arrébb húzták belüket a démonok. De ezúttal, ahogy megnyomta a távkapcsolót, a program máris radikális törést szenvedett. Akkora csönd borult rá, hogy azt elmondani nem lehet. Olyan erős volt az élmény, a csönd akkora huzattal, olyan elemi erővel érkezett, hogy – noha ilyentájt már örült, hogy élt, sohasem dolgozott – abban a szúrásban fogalmazni kezdte azt a két mondatot, amit én most haladéktalanul idemácsolok. *Néma, földmélyi, sírvilági csönd*

van: döglenek mindenek. A koporsóban lesz ilyen. Ettől aztán kurvára megijedt. De annyira, hogy félelmében fészkelődni kezdett, mint ha ott feküdne máris, nem e kiégetett pamlagon. A kispárna azon nyomban leesett a földre, levegőért kapkodott. Menekült volna, ha lett volna hova. Foglyul ejtette a vadromantikus mondatok baljós ritmikája, vészjós-ló hangulata: rabjuk volt, nem szabadulhattott. Elöntötte a víz, pénisze megmerevedett. Megmarkolta, mint az egyetlen érvényes, létezését konkrét módon, kézzelfoghatóan bizonyító életjelet. Nem volt jobb ötlete: az utolsó szalmaszálként saját farkába kapaszkodott. Szorította, mint a tajtékos habokba bedobott mentőkötelet. Nem akart ő semmit, csak túlélni valahogy ezeket a perceket. Visszanyerni, felidézni azt az előző, pár pillanattal ezelőtti állapotot, mely a mostanihoz képest maga volt a Paradicsom. Felgyorsult a szívverése, öklendezett, némi anyag – epe, tea, kolbász – fel is jött a szájba, visszanyelte, fulladozott. Légzéstechnika, gondolta, légzéstechnika, de a roló immár le volt húzva, a kivitelezéshez nem maradt ereje. Post festa volt a manus. Régen nem ő irányította az eseményeket. *Néma, földmélyi, sírvilági csönd van: döglenek mindenek* – hallotta egy fátyolon át –, aztán meg azt: *a koporsóban lesz ilyen.*

Hármat kellett húznia rajta mindösszesen.

Azt nem mondaná, hogy a dolog nagy élvezetet okozott. Nem, sőt azt sem mondja, hogy lett volna benne bármifajta élvezet. Egyenesen azt állítja, semmi nem volt benne, ami élvezetnek lenne mondható. Pusztán csak mert nincs rá jobb szó, ekképp kényszerhelyzetben van nyelvileg, meg mert így volt, azért mondja, hogy elélezett. Nyomatékkal hozzátéve, mindez a kielégüléstől, de akár még a megkönnyebbüléstől is annyira távol esett, hogy az *élvez* ige bármilyen formában esetében csak abban az értelemben alkalmazható, amennyiben megengedjük, hogy bizonyos esetekben a halál is élvezetes, jó lehet, mivelhogy az ürge fellélegzik: nem kell csinálni tovább. Jelen szituáció azonban annyival rosszabb volt, mint a halál, hogy itten az úgynevezett elélezés nem oldott meg

semmit egyáltalán. Nem, sőt azt kell mondja: nem hogy megoldotta volna, éppenséggel prolongálta a megdermedt helyzetet, az este kimenetelében semminemű támpontot nem adott, pozitívumot nem hozott – csak a folt látszott, nem a kibontakozás. De hát megvolt, mit csináljunk: el kellett engednem a farkamat. Beláttam, jobb lesz így – ha nekem nem is, mert hát nekem ugyebár már mindig, de maguknak feltétlenül, mert különben napestig nézhetik a jelenetet, ahogy fekszik ott a csávó, kézben a farkával, és nem történik semmi egyáltalán. Hogy lesz akkor abból szórakozás? Inkább gyorsan magához térítem a hősömet.

Nekünk legyen mondva, ahogy magához tér, nekünk legyen mondva ez a fordulat. A fordulat lényege ugyanis, ami itt a történetben bekövetkezik, abban áll, hogy maximális bánatunkra nem történik semmi, ami a legkisebb mértékben is felpörgetné az eseményeket. A hős fekszik, mint egy rakás szerencsétlenség, kinyúlva, változatlanul, s fogalma sincs, mennyi időt töltött odaát. Nem sejtheti, meg nem ítélni, egy órája vagy esetleg három perce történt, amikor a csönd *a Jó estét, Magyarország!* végén akkora, majdhogynem végzetes erővel rászakadt, előhívván azt a jeges rémületet keltő, csöndről szóló mondatot, amit – amíg magánál volt – ki tudja, hányszor elismételgetett. Hej, gondolta, te, te minek hínak: Németh Lajos! Te vagy az oka, hogy efféle kalandba keveredek, hogy már magamról sem tudok. Rosszul sült el a prognózisod: te tetted ezt, hogy itt vagyok a halálomon, s rögvest megpusztulok. Tudta persze, de hogy ő a bűnös: a bajt magának kereste, amikor a nagy hirtelen beállt, kriptamélyi csöndbe kéjjel belehelyezkedett. Kéjjel – ismétlem meg, most utólag az ujjam vádlón fölemelve –, hisz amint a mellékelt ábra is mutatta, hősünk esetében ezek szerint a kéj a szenvedésben őshonos: ájulásának tartalma szexuális természetű élménnyel rokon. Lehet, hogy az infernális rosszullétben rendszeresen nőt keres? A halál is ilyen lesz? Erotikus? Ki mondja meg?

Hát, én nem, az biztos, mivel én ott tartok, hogy hősöm odakintről hangokat kezd hallani. Bemondásra elhihetik, számára ez, mint

maguknak, legalább akkora öröm – végre történik valami. Annyi különbséggel, hogy míg ez maguknak az unalom végének ígértét hozza, addig neki a túléléssel azonos: azt jelenti, évszázadnak tűnő áramszünet után újra kezd a világ rajta kívül eső hányadából érzékelni valamit. Valamit – s ez a valami lehet neki bármi gyakorlatilag, csak ne ezt az őrzítő, mély éjszakai csöndet kelljen hallgatnia. Valamit, ami arról hoz hírt, hogy rajta kívül is vannak – vannak valakik, akik talán éppúgy a zongorát cipelik. Akiknek kiszólhat, hogy hívják ki a mentőt, ha úgy alakul. Akik jelenlétét kikémlélheti. Mozdított a fejtartáson, látott is már, konstata, mert a függöny résén át szemébe tűnt a kinti lámpafény a lombon, mohón fülelt, várta, hogy a hangok közeledjenek. Izgalmában megfontoltan takarékos üzemmódban apró, óvatos mozdulatokkal kísérletezett, de a test még nem engedelmeskedett: nyolcvan kiló tömör görcs volt a manus, kiterítve a ravatalon, de a füle működött. Társak – suttogta a lombnak és a lámpafénynek –, megmentőim, gyertek csak, gyertek közelebb! Hozzatok örömhírt, üzenetet: mondjátok, hogy ennek az éjszánaknak egyszer, biztosan, száz százalékra vége lesz. Segítsetek elhítenni béna kémetekkel, hogy lesz ezen a pamlagon feltámadás – a történet még nem ér véget, folytatódni fog.

De, fájdalom, nem hírnök jött: a Küküllő utcában két összefüggő bazdmeg közeledett. Egy tenor és egy basszus, de olyan bravúros ütemű, kidolgozott ritmikájú káprázatos összhangzatban, mintha a Kodály Kórus karmestere vezényelt volna nekik. Persze, gondolta, most zár a *Lugas*, s elrévedve viszsza gondolt a – meglehet – sohasem volt ősidőkre, amikor még ő is a leventék, a nehezen mozduló harcosok közt lehetett. A záróra mint tragikus végkifejlet, melyről a naivát játszó szereplők egyike sem vesz tudomást, s mikéntha azon múlna az élete, egymást felüllicitáló rendelésbe fog... Míg az emlékekben eddig eljutott, az ablaka alá ért a két teljesen berúgott bazdmegtulajdonos, ott letáborozott, s amennyire a főtétellé vált refrének rövid, elkent összekötő szavaiból ki tudhatta venni, bizonyos Zsuzsán egyezke-

Boross Péter Andy Warhol műtermében

dett. Zsuzsán, akit örömünkre szintén szereplőként üdvözölhetünk, lévén hogy a diskurzusba, melyet társalgásnak, összefüggő értelemmel bíró, emberi beszédnek csak a legnagyobb jóindulattal nevezhetünk, hamarosan egy női hang is beavatkozott. Kifejezve abbéli szándékát, mely szerint a beígért aktushoz a maga részéről negatív módon viszonyul, kerek perccel megvallván azt, ami addig ezek szerint föl sem merült senkiben: hogy számára valamiért nem is olyan kecsesítő, minden egyéb perspektívát felülmúló, vonzónál is vonzóbb életpálya, sorsmodell, hogy közelesen, s attól kezdve aztán mindig, amikor csak kedve van rá, leszophatja valamelyiket. Zsuzsanna a jelek szerint nem kívánt ténykedni – sem hamarost, sem egyáltalán – orálisan, de pechje volt, mert nem kérdezte senki, ilyenformán teljeséggel súlytalan volt, hogy ő mit akar. Megjegyzése ennél fogva nem lett a diskurzus alakító, egyenrangú részese, a Küküllő utca sötétjébe kiáltott szó maradt – olyan volt, mint egy parlamenti ellenzéki vélemény. A boldogabb jövőt akaró cselekvő hozzáállás hi-

ányzott nála is: destruktív volt, a közös cselekvéshez hiányzott az akarat. Elsipított véleménye nem hogy elgondolkoztatta volna: meg sem akasztotta a kettő közül éppen hangosabban bazdmegelő szónokot, akinek a nyomatékos ígéretek egész sorát tartalmazó beszédébe a másik hang folyamatos túrázása párhuzamos kontrabasszként folyt bele. Ha ez a hang elmondta, hogy mi fog a Zsuzsával általa történni perceken belül, a másik hang abban a szúrásban emelte a tétet, s a kollégát túloldítva világossá tette, miért lesz az sokkal jobb Zsuzsának, ha a plénum a feladatra az ő személyi javaslatát, ő magát fogadja el. Ha emez vázolt fel egy mégoly hatékonynak tetsző, a várható fejlemények minden részletére kiterjedő cselekvési programot, amaz rögvést beleugatott, s a nemi aktus kivitelezését illetően alternatívát adott. Végül a két regiszter annyira összekeveredett, hogy ha a Küküllő utcában Lacannal, Derridával, Lyotard-ral, Paul de Mannal, Barthes-szal, valamint Ricoeur-rel az élen a komplett nemzetközi irodalomtudomány felvonul, s riasztja mobilon a százéves Gadamert, akkor sem tudta volna megállapítani, ki beszél.

Te, te, Zsuzsika! Figyeljél már, édes csillagom – próbált meg az egyik végre rést vágni az egybefüggő, értelmetlen hangzavarra tömbösödött verbális káoszon. – Mire akadémkoskodol ilyen nagyon? Se szép nem vagy, se okos. Költségemen ettél, ittál, este héttől hallgatunk, pedig, teszem hozzá, elvétve sem mondtál semmi értelmeset. Na most, Zsuzsa. Zsuzsika. Zsuzsikám, édesem. Zsuzsica! Zsuzsibaba! Körülbelül mit gondoltál, mi fog következni, ha elsírtad a bánatod? Elsírod előlről, megint? És ez akkor így megy majd reggelig? Könyökölünk? Isszuk az unikumot? Hallgatjuk, hogy a férjed elhagyott? Az érdekfeszítő részletekre majd rákérdezünk? Mint a kutya lopott Lada hátsó ablakában: bólogatunk? Megsajnálunk? Könnyeket morzsolunk? Úgy nagyjából ez volt az elképzelés? Engemet, szerinted, ki sajnált, amikor bent voltam negyvenhárom hónapig? Ki gyűjtött mellettem aláírásokat? Tehettem én pedig róla, hogy az a köcsög a késbe beleszaladt? Megjegyzem, az is pont így akadémkos-

kodott. Nem volt a rokonod? Na tehát. Tapogatsz ezerral felfele kérőra, ha elhagyott a férjed, ha nem. Senki nem kíváncsi, milyen a lelkiállapotod. Hogy? Nem értettem kristálytiszta. Ja, hogy nincs ínyedre a dolog?

Az előadás ezen pontján Zsuzsa kapott egy pofont. De abból a fajtából, amelyikbe esetenként bele szoktak halni; ami után avval a jó, speciális, tompa hanggal koppan a koponya a betonon. Az éjszakai csöndbe dinamiként beledörrent csattanó tenyeres két fronton is elmélyítette a krízishelyzetet. Ha patikamérlegesen lemérnénk, kire járt rá jobban a rúd per pillanat, akkor minden bizonnyal az jönne ki eredményként, Zsuzsannának volt a rosszabb, hiszen ő a kerítésnek is nekiesett, de annak is volt oka bőszéggel panaszra, aki eddig – nem tagadja – némi kaján, fellélegző élvezettel követte a fejleményeket, hisz általában pár perc erejéig nem kellett minden erejével önmagával foglalkoznia. Volt, hiszen ő – az érzékletes nyelvi drasztikumok kéjenceként – minden másnál hevesebben rühellé az erőszakot, s most, hogy leütötték kint az aszszonyt, mint a taknyot, végképp nem tudta, szorult helyzetében mitévő legyen. Mert noha jelentős bajnok volt – mondhatni: champion –, úgynevezett küzdőtípus egyenesen, harca főként pszichés területre szorítkozott; az volt a profilja, abban volt feketeöves, ott jelölte ki neki a sors vagy mi a csatatereket. Nem volt közösségi, hősi alkat, közös ügyek megszállottja, eszmék fanatikusa, hogy finom legyek – legalábbis nem túl sűrűn fordult elő, hogy vállt a vállnak vetve harcolt, hogy egy hordón szónokolni támadt kedve, vagy esetleg felugrott egy pódiumra, s valakinek az érdekében szót emelt. Nem, sőt saját magát illetően is meglehetősen gyenge lábakon állt az érdekképviselő: mint Rapp Imre a Komló-Diósgyőrön, ő is folytonosan rosszul helyezkedett. Kétségtelen előnyei helyett jelentősebb számarányú hátrányait tudta inkább kiaknázni, s mérsékelt sikerrel érvényesíteni, miáltal előre haladás, látványos elbukás, gyors győzelmek, csúfos vereségek dinamikus körforgása helyett permanens küzdelme tartós állóháborúvá merevedett. Körülötte ezenközben olyasféle általános közhan-

gulat uralkodott, melyben joggal érezhette kisebbségben önmagát, lévén a kor túl sok jóval nem biztatta az ilyeneket. Nem ölelte keblére a fatuskónál érzékenyebbeket. Hátrány volt a mérlegelés, idejét múlt, szerencsétlen balfaszság a megfontolt ügymenet – a gondolkodás nem volt más, mint az akadémikuskodás minősített esete. A lélekbe bele-szartak, a szív nem kellett az égvilágon senkinek. Az érvényben levő trend az eszközökben nemigen válogatott, s nem volt igényes a módszerek területén. Arra biztatott mindenkit, álmodjon merészet, akarjon nagyot, s vegye el a jussát, hasítsa ki a cubák-ból mindazt önmagának, ami őt személy szerint – őszerinte – megilleti; ha pedig elvette, nyelje le a kasszakulcsot, ne adjon belőle senkinek. Egyre inkább hajlamos volt úgy érezni, a kor útja a győzelemhez – holott nem oponál, korlátoz vagy akadályoz senkit –, az ő testén át vezet: a végső, nagy aratásnak, a zavartalan kaszálásnak épp a hozzá hasonlóak eltaposása a feltétele, hogy a győztesek végre maguk közt legyenek. Pedig hát hogyan is állhatna útjában bárkinek, mikor éppen fekszik, s csak most kezdi el megérlelni benne a gyengék, az önála is nagyobb bajban levők érdekében fölhorgadó szolidaritás a kanapéről történő felkelés gondolatát. Mert hát legyen bármily halovány és gyönge hősünk érdekképviselője, azt azért nem hagyhatja mégse, hogy egy asszonyt, csak mert nem akar most szopni, épp az ő ablaka alatt üsse-nek agyon. Már bocsásson meg a világ.

Nem, ezt azért már mégse hagyhatom. Meglehet, a lumpenek, a bunkók, a nagyhangú erősek virágkorát éljük, meglehet, ez a kor a rapid módszerekre esküszik, lendületből szereti lerendezni a dolgokat, de hát azért, bármily hihetetlen, mégiscsak Európában vagyunk. Normák vannak, jogok és erkölcsök, meg minden ilyenek. Én tehát lemegyek. Nem kémkedek: színt vallok. Akcióba lépek: nem leskelődöm tovább. Megvédem az asszonyt. Meghoztam a döntést: ezt az ügyet én most kézbe veszem. Elindítom ennek érdekében a felkelés folyamatát. A tettek mezejére lépek haladéktalanul. Kivételesen egészen jó helyen volt a kispárna, a

szíve vérzett, annyira sajnálta, hogy veszendőbe megy az a hatalmas munkamennyiség, amit a pózba, az elviselhetővé finomított testtartásba az éjszaka folyamán már belefektetett. Nem hátrált meg mégsem a feladat előtt. Erőt gyűjtött. A karfában megkapaszkodott. A könyöknek támaszt keresett. Nem mérlegelt, mi várja lent. Mi más várna: vérfürdő vagy szeminárium. Egyik esetben meg kell egy állattal egy sosem látott aszszony érdekében verekednie, míg a másikban a nők jogairól kell kiselőadást tartania. Bár érdekes a téma, tudta, nehéz lesz e kései órán a hallgatói érdeklődést fenntartani. Ha tudom előre, kezdte meg az emelkedést jelentékeny hangerejű, nagy nyögések közben, esküszöm, hogy felkészülök.

A bal lábbal egész hamar megvult, talajt fogott a talp, ám mivelhogy rutinos volt, ettől még nem kezdett el ünnepelni, nem lelkendezett. Tudta, ez még csak félsiker, semmi szín alatt nem szabad most magát elbíznia. Mert hogyha elbízta, s arra gondol, megy ez, mint a karikacsapás, a feladat érdemi részének megoldása során a kudarc legelső jelére annyira, de annyira pofára esik, hogy olyan nincsen is. Annyira, hogy olyan nincsen, ismétlem meg, közben tudom: van, dehogynem, nagyon is – tudna mesélni, aki most a felkeléssel küszködik. Tudna, ha afféle beszédes, szófosásos típus volna, akit közlékeny alkatnak, társasági lénynek mondanak, de hát jó nagyot hazudnék, ha én most őt – hogy gyorsabban haladjunk – ilyenek próbálnám beállítani. Pont az ellenkezőjét tudnám róla elmondani, ha megkérdezne valaki: nem, nem volt beszédes – ráznám a fejemet –, hallgatag volt egyenesen, mivelhogy régesrég belátta, beszélni teljességgel fölösleges. Nem lesz tőle egy szemernyit sem boldogabb. Ennélfogva inkább csak bólogatott, hogyha szóltak hozzá, legfeljebb akkor vakkantott valamit, ha már nagyon szorult a hurok, vagy ha egy embertárs veszélyesen közel került hozzá, s meg akarta kímélni őt attól, hogy megijessze ez a szótlán, kriptamélyi állapot. Kizárólag szeretetből kommunikált, nyugodtan lehet ezt mondani, s a kibocsátott szó mennyiség

nem irányult másra, mint hogy elleplezze a lényeket. Hogy elfedje a valóságot, hogy általa megpróbálja jobb bőrben levőnek feltüntetni magát. Meg akarta óvni önmagától az embereket – nem megvezetni próbálta őket tehát, mert ha így lett volna, akkor nem jobb bőrben, hanem jobb színben kísérelte volna meg beállítani, akit ritka, kényszerű, töredékes mondatrendje takart, elfedett. Alkalmi beszéde ily módon szolidáris tett volt mindenekelőtt: emberbaráti cselekedet – így tudhatta legkönnyebben elkerülni a sajnálatot, s megúszni azt, hogy berántsa oda a hozzá forduló jószándékú gyanútlanokat, ahol úgy rendezsen, normális körülmények között, elhivatott, szívós, tartós szótlanságában tartózkodott.

Na, hát akkor gyerünk, paraszt – mondta most, hogy a bal lábával megvolt, mert magában beszélt azért, mi az hogy! Azt hitték, őt nem zavarta ez az állandósult, némasági állapot? De, zavarta, elárulom, úgyhogy gyakran hosszú párbeszédet folytatott avval, aki benne hallgatott, ámbár sokat nem segített ez sem, megjegyezném, mivel arra vallott, meg fog örülni egy szép napon. Fel kell kelned, hogy segíts azon az asszonyon. Igen, de nevezett mozgássor sikeres megoldását, a feltápszkodás megvalósítását illetően rögtön két megoldás kínálkozott, s az akció érdekében e ponton először is el kellett a stratégiát dönteni. Az egyik esetben lefordul a kanapéről a jól bevált gyakorlat szerint. Ha ezt választja, térdre, vagy esetleg hasra érkezik, és esetleg alaposan megüti magát az elnehezült test gravitációja okán. Ha azonban – B-variáns – a felkelés hagyományos formájával kísérletezik, mint ahogy az errefelé, az európai kultúrában megszokott, akkor nem tud sajnálatos módon a hátizom igénybe vételétől eltekinteni. És ugyebár e verzió rettenetes hozadékát nem kívánja senkinek. Annak, akik a süppedős ágyakról csak úgy ripsz-ropsz felugranak, hiába beszélnek: fogalmuk sincs arról, mi ez a fájdalom. Nem ecsetelem. Anynyit csak – így kutyafuttában, egészen röviden –, hogy úgy tessenek elképzelni körülbelül, mint hogyha a felüléskor egy időben körülbelül ezer dárdát vágnának a hátukba bele, a gerincoszlop mellett nyaktól a fené-

kig, de úgy, hogy minden dárdahegynyi szabad pontra jusson egy, és még akkor sem biztos, hogy megvan a dolog, s nem fog a felsőtest egy kilehelt sóhajjal, vagy bőgésszerű ordítással a fekhelyre ernyedten, tehetetlenül, dolgavégezetlen módon visszahanyatlani, a vereségtől letaglózva, mint egy darab hasított fa, úgy. Láthatják, hogy nem úgy megy ez, hogy felkel a hős, oszt' haladunk, kacagunk – leveri maguknak a két állatot odalent az ablak alatt semmi perc alatt, és mára megvagyunk. Nem lehet a tényektől a tempó érdekében könnyű kézzel eltekinteni. Most ott tartunk, hogy hogyan döntsön: ennek van itt az ideje cselekményileg.

De addig is, amíg a kétféle, általa jól ismert verziót minden előnyével, hátrányával együtt számbaveszi, halljon odakintről ismét hangoikat. A legnagyobb meglepetésére barátságosakat. Zsuzsanna túlélte, ezek szerint, mi több, ha jól hallja, azt a fajta pofont kapta, amelyről a kutatók azt vallják, hogy egyes, kivételes esetekben segíthet az ügyön pedagógiailag. Például, ha sehogyan sem lehet egy önmagát a földhöz verő, fél órája toporzékoló gyereket leállítani, akkor – mondják – többet segít, mint teszem azt a szép szó, vagy a gumicukor. A hősöm ugyan nem vallotta ezt a nézetet, éppen ezért kellett őszinte meglepetéssel konstatálnia, hogy odakint Zsuzsanna a pofon hatására nemhogy megcsendesedett, de az urak kérésébe bele is egyezett, amennyiben sejtelmesen gerlés kacagása szívből jövőnek volt mondható. És hát az emberünk nem tudta a lekagylózott női hangot másként, csak is ekként érteni, hogy jobb belátásra tért tehát az áldozat, akit az előbb még elszánt módon, erőt, időt nem kímélve meg akart a lovagoktól védeni, mivel félelemből ilyen nagyon lelkendezni nem lehet. Egyszerűen átállt. Belátta a szexuális élet fontosságát – más nem történhetett. Én már rég nem értem, mi folyik odakint, a külvilágban – morfondírozott –, de hát önmagam se bírom kiismerni, mit csodálkozom. Egy pillanatig sem csodálkozott hát tovább. Megkönnyebbült, fellélegzett, hogy okafogyottá vált a rettegett felkelés. Kis öröm is öröm, mondta a plafonnak, nem kell mindjárt a legmagasabbakra tekinteni. Sokat akar,

aztán meg nem bírja a farka, az emberek meg kinevetik. Na, ennek ott lent fogja bírni – füllet az utcára –, a szerelemre gyulladt asszony pedig mindőjükénél boldogabb leend. Ha csak a fele valósul meg annak, amit, mióta talpra állt, neki beígérték, akkor a következő élményekkel lesz gazdagabb: az élvezettől lerúgja az égről a csillagokat, a gyönyörbe beleőrül, fel és alá jár az utcán, őutána sóhajtozik, mert innentől állandóan azt akarja, hogy ő tekerje, aki imént leütötte, csakis ő: a berúgott, mocsos szájú, verekedős illető.

Minden rosszban van valami jó. Mert noha ő hiába dolgozott, teljesen értelmetlen volt a felkelés érdekében pontról pontra megtervezett, komolyan vett, hősi erőfeszítéseket tennie, fölöslegesnek bizonyult az a kétségtelen részsiker, ami által a bal talpa most kézszenlében, a további parancsokra várva a rongyszőnyegen nyugodott, ámde a nő odalent, láttuk, megmaradt. Ennek pedig, hogy nem verték agyon, mivelhogy a szerelemben beleegyezett, s további kekeckedés helyett a két felajzott úrral egyre távolodó bájcevely közepette vágycsillapítás céljából kórora távozott, megvolt az a lelki hozadék, hogy nem kellett közbeavatkoznia, ekképp pedig – értelemszerűen – felkelnie se; s nyugodtan mondhatom, számára jelenleg ez volt a legfontosabb. Átfutott az agyán valami régen érzett megkönnyebbülés, hogy akkor most nem szükséges bravúrt bravúrra halmoznia, erőnek erejével megmozdulnia; tárgyavesztett lett a kinkeserves feltápászkodás, s ahogyan volt, minden úgy marad. Úgy marad, ismételte gondolatban nyomatékkal: ahogyan volt, minden úgy marad, mialatt kísérletet tett rá, hogy a hál' istennek elsietve lehelyezett bal lábát a kanapéra emelés módszerével visszategye. Ámde ettől, ahogyan ezt elakadt, rossz gramfonként harmadszor is leszögezte – mintha soha nem is lett volna – villámgyorsan szertefoszlott a megkönnyebbülés. Volt, nincs. Egy másodperc alatt elfújta a szél. Réműlettel figyelt befelé. Igen, ismerte be, nem tévedés – persze miért is lenne az –: tartalmilag megfordult benne a dolog – ami jó volt, rosszra változott. Egy perce még pozitív volt

az odabent időközben akaratlan módon sokadszor is megismételt rövid mondat üzenete, ám most az előjel átment kőkemény mínuszba, s ettől a hős betojt nagyon.

Berezelt, pedig mi másra is számíthatott. Miben bízott, nem tudom. Nem volt kezdő, ennél fogva tudván tudta: a legparányibb jó érzésért is súlyos árat kell fizetnie. Főként, ha a megkönnyebbülésnek kontroll nélkül engedi át magát, s fellélegzik felelőtlenül, mint az egyszerűbb pszichés berendezkedésű emberek, s e felelőtlen, léha fellélegzés hatására egy percre is elfelejti, mi az általános helyzet, az alapállapot. Hát most fizetett. Minden jóban a rossz lapul, ugrásra készen, kiirthatatlanul, helyesbített, de már késsőn, mert a testét elöntötte a lucsok, s szaggatottan kezdte venni a levegőt, mivelhogy szakaszos lett az ellátás, csak minden második alkalommal kapott. Aztán jöttek szépen, ahogy szoktak, a szívritmuszavarok. Vész helyzet lett, ami pár perce még egy átlagos, rossz, kibírható, kezelhető éjszakának mutatkozott. Riadót fújtak a démonok. Mentőautó szirénázott, orvosok futottak odabent, de esélyük sem volt, hogy időben odaérjenek. Lehúzták a rolót, ráborult egy fátyol, azon keresztül kívülről látta önmagát. Nagyjából vége volt, nem volt mit csinálni, eldől a dolog, ám az életösztön rutinból még működött. Azt súgta, hogy könyv, könyv, könyv, könyv, valamint hogy televízió: el kell terelned a figyelmet haladéktalanul. Igen, de hősiemnek semmi kedve nem volt hozzá, hogy a túlélés érdekében lépéseket tegyen. Egyáltalán nem akart már semmit, mert hogyha most túl is éli, akkor is mi van? Minden úgy marad. El lehet tolni a biciklit a következő kanyarig, ahol majd egy vigyorgó, rosszarcú sofőrrel szembejön az újabb kamion.

Fogalma sincs, hogy került a könyv a kezébe, de egyszer csak önerőből, ambulánsan olvasott. Igen, igen: az ott egy bé betű, az meg egy ká, áldja meg az isten, hamarosan összeállnak értelmes egésszé a megváltó szótagok. Megy ez. Hol is jártam, igen, megvan, segíts, drága Elizabeth Wurtzelem: „Az az érzésem, és ezt határozottan, szinte kézzelfoghatóan

érezem, hogy szétesem, és hogy egyáltalán nem értem, mi ennek az oka, s ami még rosszabb, hogy semmit sem tehetek ellene. De amint ott fekszem összekuporodva, a leginkább az aggaszt, hogy ez a jelenet, amelyet épp előadok, emlékeztet valamine: az egész életemre emlékeztet." Mohón, kétségbeesetten itta a szavakat. Az a tény, hogy olvasott, az életben maradással volt azonos. Látott, mi több: értett, ez pedig azt jelentette, hogy szervezete működik. Átugrotta az unalmasabb részeket. Újabb jó jel: kritikával illette a sikerkönyv szerzőjét bizonyos pontokon. Nem, nem ilyen egyszerű ez, drágám, majd megírom egyszer pontosabban, hogyan is fest a dolog. De mikorra addig jutott, hogy jódolgában már-már egyenesen fölényeskedett, a 96. lap valamit újra nagyon eltrafált: „Istenhez fohászokdtam bátorságért és erőért, hogy legyen képes felválni az ereimet, és ne jobban legyenek, hanem sokkal, de sokkal rosszabbul, és végre valami rendes elmeosztályon végezzem, ahol komolyan tudnak foglalkozni velem.” Pang. Bassza meg. Ez a rész kiválóan alkalmasnak mutatkozott arra, hogy ismét rosszul legyen: számtalan esetben volt már vágyainak netovábbja, amit ez a depis amcsi csajszi itt szorult helyzetében megfogalmazott. Egy megnyugtató zárt osztály a pszichiátrián, ahol a bőröndöt végre leteheti, ahol nem kell már csinálni, mégis életben marad. Üdvözült mosollyal kóvályognak a folyosón a leszedált emberek: annyi az esemény, hogy reggel híg kakaót, délben meg levest osztanak. Nem ideges senki. A betegek szeretettel megosztják egymással a téveszméiket. Idővel a legelszántabb kiabáló is lecsendesedik. A félőket megnyugtadják. Aki delirál, annak az ápolónő megtörli a homlokát. Egy pizsamás úr a falat súrolva, csoszogva rója a köröket. Egy megtört tekintetű fiatal lány a végtelen türelmű szekrénynek magyaráz, majd amikor végez, a megértő székhez intéz szomorú, szelíd szöveget, bizalommal testálva rá minden bánatát. Egy bomlott agyú nő az asztal tetején gyönyörűen kuplét énekel. Az ápolónő bejelenti, hamarosan kezdődik a csoportfoglalkozás. Hogyha pedig nem kezdődik, lehet nézni a plafont, míg beköszönt a nap végcélja, a paradicsomi állapot, amikor elsötétül a kép-

ernyő, s a rémületes ébredésig aludni, aludni, aludni lehet.

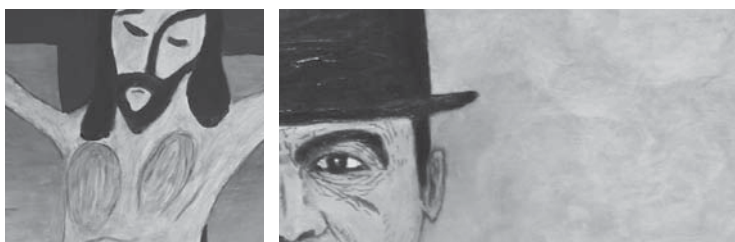
Tehát a pszichiátria. Jól kinézünk. Megint témánál vagyunk. Ez lett hát a vágyaidnak netovábbja ezen a véget érni nem akaró csüörtökön. Gratulálok – fordult önmagához hősünk –: méretes ambíció. Perspektivikus. Valóságos Széchenyi-terv. Testre szabott. Nagyívű pályázat, támogatásra való. Merjünk nagyok lenni, mi? Nesze. Nagy vagyok. Mások céget, bétét, tanszéket, egyházat, hazát, családot, polgári kört, hívó szóra váró, alvó sejtet alapítanak, te meg álmodsz egy merészet, s egy megváltó zárt osztályról ábrándozol, ahol majd kellemesen leszedálva a takarót a fejedre húzhatod. Megint sikerült az idők szavát meghallanod. Még sokra viszed, testvér, ezen a kiégett pamlagon. Ha ekkora elánnal dolgozol meg érte, még bérelt helyed, állandó ágyad is lehet. A nővérek a neveden szólítanak, az első csengetésre hozzák a kacsát, protekciós alapon. Kiismerik a szokásaidat, s úgy mozoghatsz a folyosón, mint a miskolci osztályon a bennfentesek. A profi betegek. Igen, mondta, noha nem kérdezte senki, az kéne most – de már nem csupán úgy tessék-lássék, ambulanter –, az kéne már megint. A pszichiátria.

Remegő gyomorral, kalapáló szívvel kezdi mind, aki maga megy, saját lábakon. „Önként és dalolva” – lehetne mondani, de ezt sajnos nem lehet. Az utolsó pillanatban, többhónapos tusa után, a legutolsó erejéből kerül oda mind. Az akarat maradéka, a kétségbeesés irányítja lépteit. Más választása ekkorra már nem marad. Akit visznek, annak könnyű: legfeljebb lefogják, megkötik, oszt’ gyavesz. De rávenni magadat, hogy betapogass: na, az feladat. A hősömnek három évbe tellett, mire elszánta magát, hogy különösebb külső kényszer nélkül, saját elhatározásából kartonja legyen – mentségére csupán annyit, hogy hangyányit nehezebb ez a döntés, mint hogy este a közértben milyen típusú sört veszel. Mert hát, mégis, ugyebár, ne bassza meg, vagyok valaki, meg minden ilyenek. Igaz, esetenként taknyom-nyálam összefolyik, ráadásul alig vannak órák, amikor nem kinkeserves, izomból megoldandó, koncentrált, nagy, megfeszített meló a léte-

zés, de másfelől, kérem szépen, mégiscsak tények vannak, eredmények, adatok. Barom. Dolgozik az elfuserált, néhány soros lexikon-szócikkben a felhorgadó, teljességgel nevetéses öntudat. Mikorra megdöglesz, tíz-tizenkét sorod is lehet. És akkor mi van. Aztán egyszer nincs tovább. Nincs büszkeség, nincs apelláta. Eldöntetett és bevégeztetett. Ott áll, egy matt, faszínű, üveges ajtó előtt, amire az van kiírva, hogy csengessenek.

Ez az a pillanat, ahol eldől minden, persze csak elvileg. A vonatkozó szakirodalom szerint. Mert – noha itt, az én mesében nem hátráltak, becsengettek – a legnagyobb bánatomra nem ígérhetek kedvező végkifejletet. Nem, hiszen akkor a hős nem keresné most, hogy ez a perc élesen és kristálytisztán eszébe jutott, kétségbeesetten a távkapcsolót, hogy átkapcsoljon az m2-re, s a képernyőre tapadt szemmel meghallgassa László atya telefonos műsorát – inkább, mint hogy fel kelljen idéznie a jelenetet. Azt, amikor ott áll, szűkölő ebként, s úgy érzi, hogy összemegy. Elolvassa a feliratot, igen, aztán újra, az áll ott, hogy csengessenek, igen. Elindul a keze, aztán mégse, aztán megint, aztán mégse: mit keresek én itt, Jézusom. Mit, mit, mit, mit: visszafogad, baszd meg, a városod. Húsz év után hazatértél, gyermekem. Na látod, hogy nem eresztelek. Az Avas aljáról indultál, oszt' ide térsz meg, csak egy kicsit arrébb, a Szentpéteri kapuba. Gyere. Igaz, ez most nem könyvtár és nem sportcsarnok, nem kocsmá és nem galéria, nem a régi helyszínek valamelyike: ez a pszichiátria. Keblemre, te elbitangolt, hűtlen és hálátlan gyerek. Csengessél be: készen állok, hogy mellemre öleljelek. Újra miskolci lehetsz, csak most nem ember: páciens. A kéz elindul a csengő irányába, aztán lecsüng a comb mellé, majd újfent bemozdul, de nem bírja felemelni az izom – segíts, László atya, mindegy, hogy mit, csak beszélj hozzám, lökd a szöveget. Beszélj, beszélj, hogy ne kelljen látnom azt az arcot, aki a valahogy mégis csak keresztülvitt, rendkívül halovány, tétova csengetésre elsőként megjelenik. Úgy jön, mint a koncra – kiéhezett farkas a friss húsrá, teljesen. Nézd, nézd – nézése matt, hideg, üres, kifejezéstelen. Aztán lassan, nagyon

lassan, szakaszosan, fokról fokra – mint aki kezd már érteni – elvigyorodik. Esernyős pizsama, fűzőtlen félcipő, a nadrágban nincs gumi; bal kezével tartja, borostás arc, szájából nyál folyik. Végigmér, mintha ő volna a kivégzőosztagom. Nézése eszelős, ámde szakszerű. Tökéletesen érti a helyzetet. Innentől hiú vágy, hogy magamat látogatónak álcázhatom. Igen, bólint. Hát megjöttél. Igen. Az ítéletet kihirdetem. A jobb kezét felemeli, hófehér, vérekes ökléből a mutatóujj a plafon irányába kiemelkedik. Kakálnom kell, de nagyon. Szorult helyzetemben megfeszített farizommal, elkent tekintettel állok a tekintetét. Tetőtől talpig leizzadok. Ha bemegyek, én is így fogok kinézni. Én is ilyen leszek. Ütemesen behajlítja a plafon felé bökött ujját, széles mosollyal rámvigyorog. Gyere, kicsi. Gyere be. Köztünk leszel. Tárt karokkal várunk. Ez itt a pszichiátria. Az új otthonod.

Hátrahőköl, reflexből lelép egy lépcsőfokot. Akaratból visszatáncol, mert eszébe jutnak az eddig elvezető, megfutás esetén előlről kezdődő évek, hónapok. Megint le, és megint vissza: barátja mosolyog. Hátrafordul, visszapillant a bal válla fölött. Gyere, integet portársá, gyere. Mit cirkuszolsz. Mi nek ez. Nem érünk rá. Ne gyerekeskedj. Ne rendezz itt jelenetet. Én csengettem, he? – azt üzeni sok más egyéb mellett a mostanra már másvilági, baljósan izzó fényt árasztó tekintete. A pantomimre szépen lassan felfigyelnek odabent a betegek. A mutogató köré gyűlik a Muppet Show teljes véglény-állománya, testületileg. *Jön mingyá' a nővér, oszt' kinyissa* – mondja egy egyfolytában vakarózó, vérző karmolásnyomokkal borított, félmeztelen, félholt ember biztatólag – *jön mingyá', oszt' beereszt. Csak épp etet.*

Az üvegajtó túloldala egy emberként bólogat.